

Opravična št.:

U-I-56/17, Up-335/17

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2019:U.I.56.17

Akt:

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16) (ZFPPIPP-G), 3. odst. 34. čl.

Sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 57/2017 z dne 14. 2. 2017

Izrek:

Tretji odstavek 34. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16) ni v neskladju z Ustavo.

Sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 57/2017 z dne 14. 2. 2017 se razveljavi in zadeva se vrne temu sodišču v novo odločanje.

Nasprotna udeleženka NOVA KBM, d. d., Maribor, sama nosi svoje stroške postopka z ustavno pritožbo.

Evidenčni stavek:

Prvi odstavek 155. člena Ustave praviloma prepoveduje povratno učinkovanje zakona. Predpis med drugim povratno učinkuje tedaj, ko je za začetek njegove uporabe sicer določen trenutek po njegovi uveljavitvi, vendar njegove posamezne določbe učinkujejo tako, da za nazaj posežejo v pravne položaje ali pravna dejstva, ki so bili zaključeni v času veljavnosti prejšnjega predpisa. Stečajnemu dolžniku se obveznosti odpustijo šele s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti, ki se lahko izda šele po koncu preizkusne dobe, in ne že s sklepom o začetku postopka odpusta obveznosti. Zato do pravnomočnosti sklepa o odpustu obveznosti njegov pravni položaj ni zaključen. Sprememba zakona, ki delno spreminja pogoje odpusta, uveljavljena pred pravnomočnostjo navedenega sklepa, tako ne pomeni povratnega učinkovanja zakona in ni v neskladju s prvim odstavkom 155. člena Ustave. Načelo zaupanja v pravo iz 2. člena Ustave posamezniku zagotavlja, da država njegovega pravnega položaja ne bo poslabšala brez stvarnega razloga, utemeljenega v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu. Če zakon poslabšuje posameznikov pravni položaj, Ustavno sodišče presoja, ali navedeni javni interes odtehta teže posledic poslabšanja pravnega položaja. Zakonska ureditev, ki v času odločanja o odpustu obveznosti stečajnemu dolžniku podaljša upoštevno obdobje presoje njegovih ravnanj in namesto taksativno določenih ovir za odpust obveznosti uveljavi presojo na podlagi generalne klavzule, pomeni poslabšanje njegovega pravnega položaja v okviru zakonske ureditve odpusta obveznosti. Preprečevanje možnosti zlorab in zaščita upnikov pred možnimi zlorabami po teži pomenita javni interes, ki prevlada nad zaupanjem posameznega stečajnega dolžnika, da ravnanja, ki ustrezajo generalni klavzuli zlorabe pravice do odpusta obveznosti (v podaljšanem upoštevnom obdobju), ne bodo predmet vrednotenja v postopku odločanja o ugovoru zoper odpust obveznosti. Zato zakonska ureditev ni v neskladju z načelom zaupanja v pravo. Ker Višje sodišče v obravnavani zadevi svoje odločitve, ki odstopa od enotne in ustaljene sodne prakse ni obrazložilo, je pritožniku kršilo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.

Geslo:

1.5.51.1.13.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Ugotovitev, da je predpis skladen - Z ustavo.

1.5.51.2.10 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku odločanja o ustavni pritožbi - Razveljavitev/odprava izpodbijanega akta in vrnitev v novo odločanje.

1.4.14.3 - Ustavno sodstvo - Postopek - Stroški - Stroški postopka.

5.3.35 - Temeljne pravice - Državljske in politične pravice - Prepoved povratne veljave zakonov „(155)“.

3.10 - Splošna načela - Pravna varnost.

3.16 - Splošna načela - Sorazmernost.

5.3.13.17 - Temeljne pravice - Državljske in politične pravice - Procesna jamstva, pravica do obrambe in poštenega sojenja „(19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31)“ - Obrazložitev.

1.5.5.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Ločena mnenja članov - Pritrdilna mnenja.

1.5.51.2.4 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku odločanja o ustavni pritožbi - Začasno zadržanje izvršitve.

Pravna podlaga:

Člen 22, Ustava [URS]

Člen 21, 34.1, 49.1, 59.1, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:

⌘

Dokument v PDF obliki:

[Up-335-17, U-I-56-17.pdf](#)

[U-I-56-17, Up-335-17 - Pritrdilno LM DDr. Jaklič.pdf](#)

[U-I-56-17, Up-335-17.pdf](#)

Polno besedilo:

Up-335/17-10

U-I-56/17-9

6. 7. 2017

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopkih za preizkus ustavne pritožbe in pobude Janeza Šenice, Maribor, ki ga zastopa Odvetniška pisarna Primec, Lah & Jambrovič, d. o. o., Maribor, na seji 6. julija 2017

sklenilo:

1. Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 57/2017 z dne 14. 2. 2017 v zvezi s sklepom Okrožnega sodišča v Mariboru št. St 235/2014 z dne 28. 11. 2016 se sprejme v obravnavo.

2. Do dokončne odločitve Ustavnega sodišča se zadrži končanje postopka osebnega stečaja št. St 235/2014, ki se vodi nad dolžnikom Janezom Šenico pred Okrožnim sodiščem

v Mariboru.

3. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 34. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16) se sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Sodišče prve stopnje je v ponovljenem postopku na ugovor upnice z izpodbijanim sklepom ustavilo postopek odpusta obveznosti in zavrnilo pritožnikov predlog za odpust obveznosti. Sodišče se je pri svoji odločitvi oprlo na tretji odstavek v zvezi s prvim odstavkom 399. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 - uradno prečiščeno besedilo in 10/15 - popr. in 27/16 - v nadaljevanju ZFPPIPP). V času odločanja prvostopenjskega sodišča je začel veljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16 - v nadaljevanju ZFPPIPP-G), ki je spremenil 399. člen ZFPPIPP. Sodišče je zaključilo, da je dolžnik ravnal v nasprotju z namenom odpusta obveznosti v smislu spremenjenega 399. člena ZFPPIPP. Sodišče se je oprlo na dejstvo, da je pritožnik ob zavedanju lastnega jamstva za obveznosti glavnega dolžnika na podlagi solidarnega poroštva sklepal pravne posle s svojima otrokoma v breme svojega premoženja. Sodišče je zavrnilo očitke pritožnika o protiustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G, ki določa, da se spremenjeni 399. člen ZFPPIPP uporablja tudi za postopek odpusta obveznosti, ki je bil začel pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G, če do njegove uveljavitve sodišče še ni odločilo o odpustu obveznosti. V obrazložitvi se je sodišče prve stopnje sklicevalo na obrazložitev sklepa Višjega sodišča v Ljubljani v predhodnem postopku odločanja o ugovoru št. Cst 453/2016 z dne 12. 7. 2016. V navedenem sklepu je Višje sodišče v Ljubljani ocenilo, da tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G ni protiustaven. Poudarilo je, da je sklep o odpustu obveznosti konstitutivne narave, saj do odpusta obveznosti pride šele s pravnomočnostjo takega sklepa. Zato po mnenju sodišča torej ni prišlo do retroaktivne uporabe novih zakonskih določb. Sodišče je aktivno procesno legitimacijo za vložitev ugovora priznalo upnici prerekane terjatve, družbi NOVA KBM, d. d., Maribor, na katero je terjatev prenesla prvotna upnica, ki je prijavila terjatev v postopku osebne stečaja pritožnika. Sodišče je štelo, da upnica do odločitve o obstoju prerekane terjatve v pravdi uživa procesno legitimacijo. Prav tako je v zvezi z aktivno legitimacijo upnice upoštevalo, da je bila stečajna upraviteljica v smislu tretjega odstavka 57. člena ZFPPIPP obveščena o prenosu terjatve z vročitvijo tožbe na ugotovitev obstoja prerekane terjatve zoper stečajnega dolžnika, kakor tudi da pritožnik v postopku ni podal trditvene podlage v zvezi z dejstvom, da je bila terjatev v postopku osebne stečaja prijavljena po izteku trimesečnega roka.

2. Sodišče druge stopnje je z izpodbijanim sklepom zavrnilo pritožnikovo pritožbo in potrdilo prvostopenjsko odločitev. V zvezi z očitkom protiustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G je poudarilo, da ZFPPIPP-G zgolj posega v obstoječa zatečena, toda še ne zaključena stvarna in pravna razmerja. Sodišče je tako zaključilo, da gre v konkretnem primeru lahko zgolj za nepravo retroaktivnost, ki ne nasprotuje varstvu zaupanja v pravo (2. člen Ustave). Po stališču sodišča druge stopnje je pri presoji utemeljenosti posegov v obstoječa razmerja treba s pravo mero tehtati pravice vseh udeležencev in upoštevati tudi javno korist (drugi odstavek 155. člena Ustave). Tako je skladu z načelom sorazmernosti v zavarovane interese mogoče posegati samo zaradi varovanja enako pomembnih interesov drugega posameznika ali enako pomembnih javnih interesov, vendar samo v takšnem obsegu, da individualna in družbena korist, ki jo poseg zagotovi, v resnici odtehta "škodo"

prizadejano posameznikovemu interesu. Sodišče tako opozarja, da je dolžnikova pravica do odpusta obveznosti v konfliktu z upnikovo pravico do poplačila njegovih terjatev in torej s pravico do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave. Navedeno po mnenju sodišča na načelni ravni zahteva tudi polno upoštevanje položaja upnikov, njihovih interesov in ustavnih pravic. Sodišče opozarja, da sprememba predpisa, ki v času trajanja preizkusne dobe spremeni pogoje za odpust, učinkuje tudi na položaj dolžnikovih upnikov. Pri tehtanju sodišče poudarja, da se sprememba v okviru tretjega odstavka spremenjenega 399. člena ZFPPIPP nanaša na vsebino ovire za odpust, ki pomeni "zlorabo pravice do odpusta obveznosti" ter na obdobje, v katerem se ta ovira upošteva. Ob sklicevanju na predlog ZFPPIPP-G[1] sodišče opozarja, da se je zakonodajalec za spremembo v prid izboljšanja položaja upnikov odločil, ker je prej veljavna ureditev dolžnikom omogočala špekulativna ravnanja. Po mnenju sodišča druge stopnje je zakonodajalec šele s spremenjenim 399. členom ZFPPIPP (in s spremenjenim 404. členom ZFPPIPP, ki podaljšuje rok za vložitev ugovora proti odpustu obveznosti) ustrezno in sorazmerno uredil to področje ter pravilneje in ustavno skladno uravnotežil položaj strank postopka osebne stečaja. Sodišče druge stopnje se v obrazložitvi pridružuje razlogom prvostopenjskega sodišča v zvezi z zlorabo pravice do odpusta, posebej pa opozarja, da je dolžnik svoje obveznosti do kasnejših upnikov zavaroval bolje od svojih obveznosti, ki jih je imel iz naslova solidarnega poroštva do (pravnega prednika) vlagatelja ugovora.

3. Pritožnik zatrjuje kršitev svojih pravic iz 14., 22., 23., 34 in 53. člena Ustave ter 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 - v nadaljevanju EKČP). Navaja, da sodišči nista zadostno obrazložili zavrnitve njegovega predloga za vložitev zahteve za oceno ustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G oziroma obrazložitvama sodišč v delu zavrnitve njegovega predloga očita očitno napačnost. Po mnenju pritožnika je sodišče druge stopnje napačno ocenilo učinek izpodbijane določbe kot nepravo retroaktivnost, saj naj bi podaljšano petletno upošteveno obdobje in spremenjeno besedilo 399. člena posegala v že zaključene pravne položaje. Pritožnik nasprotno meni, da uporaba določbe spremenjenega 399. člena ZFPPIPP v njegovem primeru učinkuje retroaktivno oziroma (smiselno podrejeno) posega tudi v njegove pričakovalne pravice. Poudarja, da sodišče pri odločanju o ugovoru v njegovi zadevi ni izvedlo aktivnosti v zakonskih rokih iz drugega in šestega odstavka 405. člena ZFPPIPP, saj je o ugovoru odločalo več kot sedem mesecev. Na podlagi navedenega utemeljuje, da je bila dokončna uresničitev pričakovalne pravice med drugim odvisna tudi od hitrosti odločanja prvostopenjskega sodišča, s čimer utemeljuje kršitev enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in načela enakosti iz drugega odstavka 14. člena Ustave.

4. Pritožnik opozarja, da sta sodišči uporabili spremenjeno določbo 399. člena ZFPPIPP, kljub temu da naj upnik ustrezne trditvene podlage v ugovoru za uporabo te določbe ne bi podal. Pritožnik tako navaja, da med postopkom ni imel možnosti, da se izjavi v zvezi z okoliščinami, ki so se nanašale na samo sklenitev pravnih poslov z otrokoma, ki sta jih sodišči uporabili kot nosilni razlog obrazložitve. Pritožnik sodiščema očita tudi arbitrarnost v zvezi z razlago pravnih pojmov "zloraba pravice do odpusta obveznosti" ter "vestnosti in poštenja". Meni, da sta sodišči s sprejeto razlago popolnoma izvotlili institut odpusta obveznosti. Opozarja, da sta sodišči njegova ravnanja (posojila otrokom, sklenitev aneksov, ustanovitev zemljiškoknjižnih dolgov in prenos terjatev) opredelili kot ekonomsko nevtralna in zaključili, da ne ustrezajo prevzemanju nesorazmernih obveznosti v smislu 399. člena ZFPPIPP pred spremembo, ki jo je prinesla novela ZFPPIPP-G. Navedeni zaključek je po mnenju pritožnika v nasprotju s kasnejšim zaključkom sodišč, da ista ravnanja hkrati ustrezajo generalni klavzuli iz tretjega odstavka 399. člena ZFPPIPP spremenjenega z novelo ZFPPIPP-G. Pritožnik nadalje meni, bi morali sodišči vsako od njegovih ravnanj vrednostno ovrednotiti tako, da bi pojasnili, zakaj predstavlja zlorabo pravice do odpusta obveznosti. Opozarja, da je odpust obveznosti utemeljen v zagotavljanju socialne varnosti prezadolženih kot tudi v pravici do človekovega dostojanstva in

varnosti iz 34. člena Ustave ter varstvu družine iz 53. člena Ustave, katerih kršitev zaradi izvotlitve instituta odpusta tudi uveljavlja. Pritožnik tudi zanika, da bi prekršil načelo vrstnega reda plačil, saj poudarja, da je zavaroval kasneje nastale, a prej zapadle obveznosti. Protislovje vidi pritožnik tudi v zaključku sodišč, da naj bi se zavedal, da glavni dolžnik, za čigar obveznosti je jamčil kot solidarni porok, obveznosti ne bo mogel izpolniti. Opozarja, da so upniki vendarle pristali na podaljšanje roka plačila obveznosti glavnega dolžnika, kot tudi na dejstvo, da naj bi bile obveznosti v zadostni meri zavarovane z zastavitvijo nepremičnin glavnega dolžnika.

5. Pritožnik tudi navaja, da sta sodišči s priznanjem procesne legitimacije vlagatelju ugovora kršili 22. in 23. člen Ustave ter pritožnikovo pravico do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena EKČP. Po mnenju pritožnika navedene določbe jamčijo tudi, da bo sodišče odločalo zgolj o njegovih obveznostih v razmerju do nasprotne stranke v sodnem postopku in ne v razmerju do katerekoli tretje osebe, ki ne varuje svojih koristi, hkrati pa pritožniku povzroča nastanek nepopravljive škode. Pritožnik opozarja, da po pravnomočnosti sklepa o ustavitvi postopka odpusta obveznosti njegovega položaja ne bo več mogoče popraviti, četudi bi sodišče v pravdi pravnomočno zavrnilo zahtevek upnika v zvezi z obstojem terjatve. Pritožnik sodiščema očita tudi, da sta v nasprotju s sodno prakso in brez razumne obrazložitve neobstoja procesne legitimacije vlagatelja ugovora obravnavali kot relativni ugovorni razlog.

6. Pritožnik vlaga tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G. Navaja, da je ZFPPIPP-G določil daljše upoštevno obdobje ter dodatno (oziroma širšo) oviro za odpust obveznosti v obliki določitve zlorabe pravice do odpusta obveznosti kot generalne klavzule. Opozarja, da izpodbijani tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G predvideva uporabo spremenjenega 399. člena ZFPPIPP za vse postopke, v katerih sodišče o odpustu še ni odločilo. Meni, da izpodbijana določba krši prepoved retroaktivne veljave predpisov iz 155. člena Ustave, pri čemer iz zakonodajnega gradiva ne izhaja utemeljitev javne koristi. Pobudnik (smiselno podrejeno) uveljavlja tudi nedopusten poseg v načelo zaupanja v pravo in svoje pričakovalne pravice na podlagi že začetega postopka o odpustu (2. člen Ustave). Ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-150/94 z dne 15. 6. 1995 (Uradni list RS, št. 65/95, in OdlUS IV, 63) pobudnik poudarja, da dodatni (novi) pogoji in podaljšano upoštevno obdobje za dokončno pridobitev pričakovalne pravice zaradi novele ZFPPIPP-G učinkujejo z veljavnostjo za nazaj, saj pretekle dogodke in ravnanja v podaljšanem upoštevnom obdobju drugače pravno vrednotijo in jim pripisujejo pravne posledice, ki jih v trenutku vložitve predloga ti dogodki in ravnanja niso imeli.

B.

7. Ustavno sodišče je sklenilo, da ustavno pritožbo sprejme v obravnavo (1. točka izreka). Sklenilo je tudi, da sprejme pobudo in začne postopek za oceno ustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G (3. točka izreka).

8. Če je ustavna pritožba sprejeta v obravnavo, lahko po 58. členu Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 - uradno prečiščeno besedilo in 109/12 - v nadaljevanju ZUstS) senat ali Ustavno sodišče na nejavni seji zadrži izvršitev posamičnega akta, ki se z ustavno pritožbo izpodbija, če bi z izvršitvijo lahko nastale težko popravljive škodljive posledice. Pritožnik zatrjuje, da obstaja nevarnost končanja postopka osebnega stečaja, zaradi česar naj bi morebitna kasnejša ugoditev njegovi ustavni pritožbi izgubila učinek. Upniki bi namreč kljub ugoditvi ustavni pritožbi po zaključku stečaja, lahko zahtevali plačilo obveznosti dolžnika, ki bi morale biti odpuščene, in sprožili izvršilne postopke.

9. Ustavno sodišče ocenjuje, da je pritožnik izkazal nastanek težko popravljivih škodljivih posledic.

Postopek za odpust obveznosti se namreč izvede znotraj postopka osebnega stečaja (drugi odstavek 397. člena ZFPPIPP). Sodišče postopek osebnega stečaja konča s sklepom, ki ga izda na podlagi 396. člena ZFPPIPP, in pritožniku naloži plačilo terjatev upnikov, ki so bile v postopku osebnega stečaja prijavljene in priznane, vendar niso bile plačane. Skladno s četrnim odstavkom 396. člena ZFPPIPP je sklep o končanju postopka osebnega stečaja izvršilni naslov za izterjavo neplačanih priznanih terjatev, sodišče pa po koncu osebnega stečaja ne more ponovno odločati o odpustu obveznosti. V primeru končanja postopka osebnega stečaja, ki se vodi nad dolžnikom, morebiten uspeh pritožnika v postopku z ustavno pritožbo ne bi več mogel izboljšati njegovega pravnega položaja. Ustavno sodišče prav tako ocenjuje, da zadržanje končanja postopka osebnega stečaja ne more imeti enako hudih škodljivih posledic za upnike pritožnika. Če namreč pritožnik v postopku pred Ustavnim sodiščem ne bi uspel, bi to pomenilo le odložitev izdaje sklepa o končanju postopka osebnega stečaja, s tem pa tudi pridobitev izvršilnega naslova za neplačani del prijavljenih in priznanih terjatev iz končnega seznama terjatev. Zato je Ustavno sodišče na podlagi 58. člena ZUstS odločilo, da do končne odločitve zadrži končanje postopka osebnega stečaja št. St 235/2014, ki se vodi nad pritožnikom pred Okrožnim sodiščem v Mariboru, kar pomeni, da to sodišče ne sme izdati sklepa o končanju stečajnega postopka, dokler Ustavno sodišče ne odloči o pritožnikovi ustavni pritožbi (2. točka izreka).

C.

10. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena, 58. člena in tretjega odstavka 26. člena ZUstS ter prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki: dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli. Sklep je sprejelo soglasno. Sodnik Jaklič je dal pritrdilno ločeno mnenje.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

[1] Predlog Zakona o spremembah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, št. EVA 2016-2030-0004 z dne 3. 2. 2016.

⇒

Številka: U-I-56/17-10
Up-335/17-12
Datum: 12. 7. 2017

**PRITRDILNO LOČENO MNENJE SODNIKA DDr. KLEMNA JAKLIČA K
SKLEPU ŠT. U-I-56/17, Up-335/17-12 Z DNE 6. 7. 2017, KI SE MU**

PRIDRUŽUJE SODNIK MARKO ŠORLI

Z izrekom sklepa se v celoti strinjam, še posebej z zadržanjem končanja postopka osebnega stečaja, dokler Ustavno sodišče ne odloči o pritožnikovi ustavni pritožbi. Hkrati se čutim dolžnega opozoriti na, po mojem prepričanju, logično nekonsistentnost pri trenutni doktrini Ustavnega sodišča v zvezi z zadržanji, ki bi jo bilo v najkrajšem času v prihodnjem odločanju treba razrešiti ter na ta ali oni način odpraviti.

V postopku osebnega stečaja je redno sodišče odločilo, da je dolžnik (sedaj ustavni pritožnik) ravnal v nasprotju z namenom odpusta obveznosti in s tem povzročil situacijo, v kateri se mora osebni stečaj po zakonu zaključiti. Sklep Ustavnega sodišča pojasni, da bi zaradi obstoja nevarnosti končanja postopka osebnega stečaja za ustavnega pritožnika med tekom postopka njegove ustavne pritožbe lahko nastale težko popravljive posledice. Ker bi se osebni stečaj končal, bi upniki zoper pritožnika lahko sprožili izvršilne postopke in premoženje izterjali. Morebitni kasnejši uspeh pritožnika z ustavno pritožbo bi bil torej prepozen; zanj bi nastala situacija težko popravljivih posledic. Zato je Ustavno sodišče pravilno odločilo, da se končanje postopka osebnega stečaja zadrži do odločitve o pritožnikovi ustavni pritožbi. Ta odločitev temelji na dvostranskem tehtanju. Na eni strani bi brez zadržanja za pritožnika nastale težko popravljive posledice, po drugi strani pa zadržanje za upnike »ne more imeti enako hudih škodljivih posledic. Če namreč pritožnik v postopku pred Ustavnim sodiščem ne bi uspel, bi to pomenilo le odložitev izdaje sklepa o končanju postopka osebnega stečaja« in s tem bi upniki prišli do poplačila po dokončni odločitvi Ustavnega sodišča (8. točka obrazložitve).

Trdim, da ni konsistentnega ustavnoskladnega razloga, zakaj bi Ustavno sodišče k zadržanju na civilnem in stečajnem področju pristopalo na tovrsten (po mojem mnenju pravilen) način, obenem pa ne bi na isti način pristopalo na kazenskopravnem področju, in sicer (največkrat) v primerih, v katerih nevarnosti ponovitve kaznivega dejanja, pobega ali uničenja dokazov niso bile ugotovljene ali sploh ne obstajajo. Dejstvo namreč je, da na kazenskopravnem področju slovensko Ustavno sodišče tako hudega in nepovratnega posega v človekove pravice, kot je sam poseg v osebno svobodo (zapor), iz nepojasnjenih (po mojem mnenju neobstoječih) razlogov nikoli ne šteje za težko popravljivo posledico. Glej na primer sklep št. Up-729/03 z dne 11. 12. 2003.

Takšen pristop **(1)** ni niti v skladu s primerjalno ustavnosodno prakso, kot velja v primeru vodilnih ustavnih oziroma vrhovnih sodišč zahodnih demokracij, **(2)** niti ni logično konsistenten.

Add (1). Odvzem prostosti je eden najhujših mogočih posegov v človekovo svobodo in s tem v človekove pravice. Gre za poseg, ki je že sam po sebi nepopravljiv. Nobena denarna odškodnina ne more popraviti škode, ki je človeku nastala zato, ker je bil protipravno (protiustavno) zaprt. Zaradi odvzema prostosti lahko človek izgubi službo, družino in celo vrsto priložnosti, ki bi jih sicer v tistih letih življenja imel, ter uživanje vseh človekovih pravic, ki jih je mogoče izvrševati le na prostosti. Noben denar ne more povrniti tovrstne škode. Kot tudi ne škode, ki zaprtemu človeku ob zavedanju, da je določen čas svojega življenja namesto na neki drug, bolj časten način, preživel v zaporu, nastane zaradi okrnjenja njegovega dostojanstva. Težko si je zamisliti kaj bolj nepopravljivega in težko je razumeti, zakaj bi za slovensko Ustavno sodišče, drugače kot

za vodilna ustavna sodišča Zahoda, veljalo, da v primeru odvzema prostosti ne gre za tovrsten poseg (če ne nepopravljiv, pa najmanj »težko popravljiv«, kot pravi dikcija 58. člena ZUstS, ki ureja zadržanje).

Nemško Ustavno sodišče na primer že več kot pol stoletja, vse od leta 1958,^[1] ko se je s tem vprašanjem prvič soočilo, stoji na soglasnem stališču, ki je diametralno nasprotno slovenski predpostavki. Iz opisanih razlogov kazni zapora šteje za enega najhujših posegov v človekovo svobodo, ki je že po svoji naravi nepopravljiv. Kot tak sam po sebi predstavlja razlog za zadržanje do odločitve o ustavni pritožbi, če le na drugi strani tehtnice ne prevladajo nasprotno specifične okoliščine nekega primera (dvostransko tehtanje, prav takšno kot v nekazenskem, stečajnem primeru, ki je predmet tega sklepa). Glej na primer obrazložitev nemškega Ustavnega sodišča v zadevi BVerfG 2 BvR 449/05:

»a) Če začasna odredba ne bi bila izdana, kasneje pa bi se izkazalo, da je ustavna pritožba utemeljena, bi v vmesnem času prišlo do izvrševanja zaporne kazni treh let in treh mesecev. S tem bi šlo za občuten poseg v pravico posameznika do osebne svobode, ki ima med temeljnimi pravicami posebno težo (prim. BVerfGE 22, 178 (180)), in česar pozneje ne bi bilo več mogoče popraviti.

b) Če pa bi bila začasna odredba izdana, kasneje pa bi ustavno sodišče ustavno pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno, bi bila škoda, ki bi zaradi tega nastala, manjša. V tem primeru se zaporne kazni, izrečene s pravnomočno sodbo, začasno ne sme izvršiti. Ni treba skrbeti, da bi s podreditvijo javnega interesa glede takojšnje izvršitve pravnomočno izrečene kazni zapora, javni koristi nastala znatna škoda.«^[2]

Ne da bi zašel v podrobnosti primerjalne študije, ki sem jo o tem vprašanju izdelal (izsledke bom podrobneje predstavil v primerih zadržanja, o katerih bo Ustavno sodišče odločalo v prihodnje), naj na tem mestu navedem zgolj to, da gre za podobno aktivno vlogo zadržanj iz naslova nepopravljivosti odvzema prostosti tudi pri drugih vodilnih ustavnih sodiščih. Doktrina kanadskega Vrhovnega sodišča gre na primer s poudarkom nepopravljivosti odvzema prostosti celo tako daleč, da včasih zahteva zadržanje do končne odločitve celo v nekaterih primerih umora in prisojene dosmrtne kazni zapora (glej primer *R. v Oland, 2017*). Po doktrini španskega Ustavnega sodišča le-to praviloma zadrži izvršitev kazni zapora, ki je krajša od petih let. Nasprotno, sodišče praviloma zavrne zadržanje, ko je dosojena kazni daljša od petih let zapora, ali ko gre za denarno kazni.^[3] Primerljivo podobno odloča češko Ustavno sodišče, Združene države Amerike pa so na primer zadržanje v primeru sankcije zapora uredile v posebnih členih zakona, ki zavezujejo vse instance zveznih sodišč (in ne le Vrhovno sodišče kot zadnjo instanco). Iz te ureditve prav tako izhaja aktivna stopnja zadržanj, do katerih pride pod naslednjima dvema (glavnima) pogojevma:

1. Obstoje jasni in prepričljivi razlogov, da obsojeni, v primeru če se ga do dokončanja pritožbenega postopka pusti na prostosti, ne bo pobegnil ali predstavljal nevarnosti za varnost kakšne druge osebe ali skupnosti, ter

2. da gre v zadevi za znatno pravno ali dejansko vprašanje (»substantial question«), ki je za primer bistveno in bi torej, če bi prizivno sodišče o njem odločilo drugače, kot je sodeče sodišče, privedlo bodisi do razveljavitve sodbe, oprostitev, spremembe kazni, ki ne bi več vključevala

kazni zapora, ali zmanjšanja kazni zapora, ki bi bila krajša od obdobja, ki ga je obsojeni morebiti že presedel, vštévši predvideni čas za odločanje na pritožbeni instanci.^[4]

Sklep primerjalne analize pritrudi ugotovitvi, da trenutni pristop slovenskega Ustavnega sodišča, ki zgolj iz razloga posega v svobodo obsojenega do danes še ni zadržalo sankcije zapora do končne odločitve v niti enem primeru, ni v sozvočju z uveljavljeno primerjalno doktrino tega vprašanja, kot so jo razvila vodilna ustavna sodišča zahodnih demokracij. Trenutno slovensko doktrino bo po mojem mnenju v prihodnje, ob primernem primeru,^[5] potrebno korigirati. Še posebej zato, ker, kot vidimo, pa Ustavno sodišče redno sprejema sklepe o zadržanju v primerih za pravice pritožnikov mnogo manj invazivnih ukrepov, kot je npr. ta pred nami, kjer gre pri predhodnem končanju postopka osebnega stečaja »le« za težko popravljiv poseg v dolžnikove *materialne* dobrine.

Add 2). Takšna ureditev torej ne le, da ni v sozvočju s primerjalno ustavnosodno prakso, ampak je tudi logično nekonsistentna. Poseg v materialne dobrine je, ironično, celo tudi mnogo bolj popravljiv kot pa opisani nepopravljivi poseg v osebno svobodo. Če na primer v končanem osebnem stečaju pride do izvršbe na dolžnikovih bančnih računih, pa kasneje Ustavno sodišče ugotovi, da je bil osebni stečaj protiustavno predčasno končan in bi se namesto tega moral nadaljevati in privedi do odpusta dolžnikovega dolga, se lahko takšna škoda kasneje marsikdaj povsem popravi. Sredstva, ki jih je izvršba upnikov protiustavno izterjala, se vrnejo dolžniku skupaj z zakonitimi obrestmi. V bistvu enak princip velja za ostalo premoženje dolžnika (pritožnika), čeprav seveda tudi drži, da v primeru nekaterih kategorij materialnega premoženja gotovo velja ocena težko popravljive posledice (npr. hiša, v kateri biva družina, posebna vrednost kakšne kategorije premičnine ali nepremičnine osebno zgolj za dolžnika, ipd). Ničesar primerljivo popravljivega pa ni pri protipravno izvršeni sankciji odvzema prostosti (protiustavna obsodba in zapor) in zato izsledki kratke primerjalne analize, ki ravno pri tovrstnem posegu najdejo razloge za zadržanje, niso presenetljivi. Ker trenutna doktrina slovenskega Ustavnega sodišča kljub nepojasnjem, in po mojem prepričanju neobstoječem, razlogu za razlikovanje obeh kategorij (zadržanje pri nekaterih posegih v materialne dobrine, brez zadržanja pri posegih v osebno svobodo) med obema kategorijama kljub temu razlikuje, dela s tem neupravičeno razliko v varstvu ustavnih pravic državljanov. Tako neupravičeno deli državljanke na tiste, ki jim ustavno varstvo nudi in tiste, ki so do takega varstva v resnici še bolj upravičene, pa jim ga ne nudi. Od tu dalje sta za konsistentno ustavnosodno odločanje le dve možnosti. Če se večina kolegov, ki je glasovala za zadržanje v tem primeru ne strinja z zadržanjem tudi na kazenskopravnem področju (kot to velja po trenutni doktrini), bi zaradi konsistentnosti argumenta tudi v tem primeru osebnega stečaja, ko gre »le« za (celo bolj popravljiv poseg v) materialne dobrine, morala odločiti proti začasnemu zadržanju. Druga možnost za večino, ki je glasovala za zadržanje v tem primeru osebnega stečaja, pa je obenem spremeniti trenutno doktrino nezadržanj na kazenskopravnem področju in nekonsistentnost uskladiti na ta način (moje stališče, kot pojasnjeno, podpira to rešitev). Naj bo to ali ono, več kot očitno je, da je trenutno različno obravnavanje obeh kategorij (pri čemer po zadržanju celo bolj kliče odzjem svobode kot pa civilni, materialni poseg, ki je tudi bolj popravljiv) logično nekonsistentno in ga je zato, v izogib neenakemu obravnavanju pravic državljanek in državljanov, v prihodnje po mojem prepričanju treba čim prej korigirati.

[1] BVerfGE 8, 102-103.

[2] BVerfG 2 BvR 449/05. Glej tudi npr. BVerfG 56, 396, BVerfG 2 BvR 1323/06, BVerfG 8, 102-103, BVerfG 14, 11-13, BVerfG 22, 178-180, 2BvR 2060/06, 2 BvR 1261/00, 2 BvR 769/10 idr. Prav tako tudi Martin Badura in Meik Kranz, »Die Verfassungsbeschwerde in Strafsachen«, Zietschrift für das Juristische Studium«, str. 387, kjer avtorja glede ustaljene prakse zadržanj oziroma možnosti za uspeh predloga za zadržanje (ko gre za zapor), pojasnita, da »grozeči ali že obstoječi odvzem prostosti praviloma zadosti pogojem« sprejema predloga za zadržanje.

[3] Pojasnilo Louisa Pameda s španskega Ustavnega sodišča Službi za analize in mednarodno sodelovanje Ustavnega sodišča RS (z dne 6. 6. 2017).

[4] Obenem takšno »znatno« (»substantial«) vprašanje po naravi stvari predstavlja več kot zgolj primer nezavlačevanja, a obenem ne zahteva stopnje, ki bi vzpostavila raven »verjetnosti« uspeha na pritožbeni instanci: »more than merely non-frivolous, but need not rise to the level of establishing likelihood of success.« (definicija drugega okrožja). Nekatera druga zvezna sodišča ga razlagajo kot »close question« (enajsto okrožje), tretja kot »fairly debatable question« (deveto okrožje) in spet druga kot »novel, has not been decided by controlling precedent, or that is fairly doubtful« (tretje okrožje). Če je v zadevi prisotno takšno »znatno vprašanje« (prvi del testa), mora sodišče nato presoditi, ali je tovrstno vprašanje tako integralno v razmerju do obsodbe na kazen zapora, da bi nasprotna rzsodba o tem vprašanju s strani prizivnega sodišča verjetno vodila do oprostivte ali razveljavitve obsodbe (drugi del testa). («The court went on to explain that assuming a 'substantial question' exists, the district court then must consider whether that question is 'so integral to the merits of the conviction on which defendant is to be imprisoned that a contrary appellate holding is likely to require reversal of the conviction or a new trial.'») New York Law Journal, Vol 247, No 72, April 2012.

[5] Čeprav absolutnih pravil v teh primerih tehtanja ni, so najbolj primerni kandidati primerov verjetno tisti z relativno nižjimi kaznimi zapora, v katerih praviloma tudi ni izkazana nevarnost ponovitve, pobega, ali uničenja dokazov.

⇒

U-I-56/17-20

Up-335/17-25

4. 4. 2019

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi in v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudo Janeza Šenice, Maribor, ki ga zastopa Odvetniška pisarna Primec, Lah & Jambrovič, d. o. o., Maribor, na seji 4. aprila 2019

odločilo:

1. Tretji odstavek 34. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16) ni v neskladju z Ustavo.

2. Sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 57/2017 z dne 14. 2. 2017 se razveljavi in zadeva se vrne temu sodišču v novo odločanje.

3. Nasprotna udeleženka NOVA KBM, d. d., Maribor, sama nosi svoje stroške postopka z ustavno pritožbo.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Sodišče prve stopnje je v ponovljenem postopku na ugovor upnice ustavilo postopek odpusta obveznosti in pritožnikov predlog za odpust obveznosti zavrnilo. Svojo odločitev je utemeljilo na tretjem odstavku v zvezi s prvim odstavkom 399. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr. in 27/16 – v nadaljevanju ZFPPIPP). V času odločanja prvostopenjskega sodišča je začel veljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16 – v nadaljevanju ZFPPIPP-G), ki je spremenil tudi prej veljavni 399. člen. Z novelo spremenjeni 399. člen se glede na tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G uporablja tudi za postopek odpusta obveznosti, ki je bil začet pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G, če do njegove uveljavitve sodišče še ni odločilo o odpustu obveznosti. Sodišče je ugotovilo, da je pritožnik sklenil posojilni pogodbi s svojima otrokoma, ki ju je zavaroval z ustanovitvijo zemljiškega dolga, pri čemer se je ob tem kot bančni strokovnjak in poslovodja glavnega dolžnika zavedal lastnih obveznosti na podlagi prevzetega solidarnega poročstva. Tako je sodišče zaključilo, da je pritožnik kot dolžnik ravnal nevestno in nepošteno v razmerju do glavnega upnika (singularne pravne prednice vlagateljice ugovora) in s tem v nasprotju z namenom odpusta obveznosti v smislu 399. člena ZFPPIPP. Ker pride do odpusta obveznosti šele s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti, po pravnem naziranju sodišča ni mogoče govoriti o retroaktivni uporabi spremenjene zakonske določbe. Ob ugotovitvi, da je bila 2. 3. 2015 prijavljena terjatev vlagateljice ugovora prerekana, ji je sodišče prve stopnje priznalo procesno legitimacijo za vložitev ugovora na podlagi tretjega odstavka 57. člena ZFPPIPP. Ob tem je štelo, da je bila upraviteljica z vročitvijo tožbe v pravnem postopku za ugotovitev prekane terjatve obveščena o prenosu terjatve še pred vložitvijo ugovora. Slednja bi

procesno legitimacijo po stališču sodišča izgubila šele, če bi bil njen zahtevek v pravdi zavrjen. Sodišče je v obrazložitvi tudi zapisalo, da v postopku vlagateljica ugovora in dolжник nista trdila, da je bila terjatev v obravnavanem postopku osebnega stečaja prijavljena po izteku trimesečnega roka.

2. Sodišče druge stopnje je z izpodbijanim sklepom zavrnilo pritožnikovo pritožbo in potrdilo odločitev sodišča prve stopnje. V zvezi z očitkom protiustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G je ugotovilo, da se uveljavljena sprememba v okviru tretjega odstavka 399. člena ZFPPIPP nanaša na vsebino ovire za odpust, ki pomeni "zlorabo pravice do odpusta obveznosti", ter na upoštevno obdobje petih (namesto treh) let od uvedbe postopka osebnega stečaja. Po mnenju sodišča lahko gre v primeru 34. člena ZFPPIPP-G kvečjemu za nepravo retroaktivnost, ki ne nasprotuje varstvu zaupanja v pravo (2. člen Ustave). Pri presoji utemeljenosti posegov v obstoječa razmerja je namreč po stališču sodišča druge stopnje treba s pravo mero tehtati pravice vseh udeležencev in upoštevati tudi javno korist. Sodišče opozarja, da je dolžnikova pravica do odpusta obveznosti v konfliktu z upnikovo pravico do poplačila terjatve, ki je varovana s pravico do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave. Ob sklicevanju na predlog ZFPPIPP-G sodišče opozarja, da se je zakonodajalec za spremembo v prid izboljšanja položaja upnikov odločil, ker je prej veljavna ureditev dolžnikom omogočala špekulativna ravnanja. Po mnenju sodišča druge stopnje je zakonodajalec šele s spremembo v 399. členu ZFPPIPP ustavnoskladno uravnotežil položaj strank postopka osebnega stečaja. V zvezi z zlorabo pravice do odpusta je sodišče soglašalo z obrazložitvijo prvostopenjskega sodišča in poudarilo, da je dolжник svoje obveznosti do kasnejših upnikov (družinskih članov) zavaroval bolje od svojih obveznosti, ki jih je imel iz naslova solidarnega poročstva do (pravnega prednika) vlagateljice ugovora. Pritrdilo je tudi razlogom sodišča prve stopnje v zvezi s priznanjem aktivne legitimacije vlagateljice ugovora. Ugotovilo je, da je do cesije prišlo šele s sklenitvijo ustrezne pogodbe 4. 3. 2015 – torej po začetku postopka osebnega stečaja, ki se je začel 14. 11. 2014, in tudi po tem, ko je pravna prednica upnice prijavila terjatev v tem postopku (2. 3. 2015). V obrazložitvi je zapisalo, da je prijavitelj terjatve (pravna prednica vlagateljice ugovora) pridobil procesno legitimacijo že s prijavo terjatve, ker se (v postopku) ne navaja, da bi bila (prenesena) terjatev prijavljena po izteku trimesečnega roka. Po mnenju sodišča druge stopnje bo vlagateljica ugovora procesno legitimacijo izgubila šele, če bo njen zahtevek zavrjen v pravdi (385. člen ZFPPIPP in druga alineja 2. točke 58. člena ZFPPIPP).

3. Pritožnik zatrjuje kršitev pravic iz 14., 22., 23., 34. in 53. člena Ustave ter 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Meni, da sta sodišči v delu zatrjevane protiustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G sprejeli očitno napačno stališče o nepravi retroaktivnosti in svojih odločitev nista v zadostni meri obrazložili. Po mnenju pritožnika je sodišče druge stopnje napačno ocenilo učinek izpodbijane določbe kot nepravo retroaktivnost, saj naj bi podaljšano petletno upoštevno obdobje in spremenjena vsebina 399. člena ZFPPIPP posegala v že zaključene pravne položaje. Pritožnik tako meni, da uporaba 399. člena ZFPPIPP v njegovem primeru, ko sta se sodišči oprli neposredno na generalno klavzulo (tretji odstavek v zvezi s prvim odstavkom 399. člena ZFPPIPP) in vrednotili ravnanja v podaljšanem obdobju, učinkuje retroaktivno oziroma (smiselno podrejeno) posega tudi v njegove pričakovane pravice. Poudarja, da sodišče pri odločanju o ugovoru v njegovi zadevi ni izvedlo aktivnosti v zakonskih rokih iz drugega in šestega odstavka 405. člena ZFPPIPP, saj je o ugovoru odločalo več kot sedem mesecev. Tako naj bi bila dokončna uresničitev pričakovane pravice med drugim odvisna tudi od hitrosti odločanja prvostopenjskega sodišča, s čimer

pritožnik utemeljuje kršitev enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in načela enakosti iz drugega odstavka 14. člena Ustave.

4. Pritožnik opozarja, da upnik ni podal ustrezne trditvene podlage za uporabo 399. člena ZFPPIPP, in meni, da sta sodišči z odločitvijo o zlorabi pravice do odpusta prekoračili ugovorne navedbe. Navaja, da sam med postopkom ni imel možnosti, da se izjavi v zvezi z okoliščinami sklenitve pravnih poslov z otrokoma, na katere sta sodišči oprli svojo odločitev. Sodiščema očita tudi arbitrarnost v zvezi z razlago pravnih pojmov "zloraba pravice do odpusta obveznosti" ter "vestnosti in poštenja", s katero naj bi popolnoma izvotlili institut odpusta obveznosti. Opozarja, da sta sodišči glede njegovih ravnanj sprejeli stališče, da ne ustrezajo prevzemanju nesorazmernih obveznosti oz. neodplačnemu razpolaganju v smislu 399. člena ZFPPIPP. Kljub temu naj bi protislovno sklenili, da ta ista ravnanja hkrati ustrezajo generalni klavzuli iz tretjega odstavka 399. člena ZFPPIPP, spremenjenega z ZFPPIPP-G. Pritožnik meni, da bi morali sodišči vsako od njegovih ravnanj posebej ovrednotiti in pojasniti, zakaj pomeni zlorabo pravice do odpusta obveznosti. Opozarja, da je odpust obveznosti utemeljen v zagotavljanju socialne varnosti prezadolženih, v pravici do človekovega dostojanstva in varnosti iz 34. člena Ustave ter varstvu družine iz 53. člena Ustave, katerih kršitev zaradi očitane izvotlitve instituta odpusta tudi uveljavlja. Zanika, da bi prekršil načelo vrstnega reda plačil, in poudarja, da je tudi v razmerju do družinskih članov le zavaroval kasneje nastale, a prej zapadle obveznosti. Navaja, da se je glede na stanje (tudi) v letu 2010 po svojih najboljših prizadevanjih trudil poplačati obveznosti, denar pri otrocih pa si je izposodil z namenom, da je lahko poplačal svoje (druge) upnike glede na zapadlost njihovih terjatev. Protislovje vidi pritožnik tudi v ugotovitvi sodišč, da se je zavedal nezmožnosti plačila glavnega dolžnika, za čigar obveznosti je jamčil kot solidarni porok. Opozarja, da so upniki vendarle pristali na podaljšanje roka plačila obveznosti glavnega dolžnika kot tudi na okoliščino, da naj bi bile obveznosti v zadostni meri zavarovane z zastavitvijo nepremičnin glavnega dolžnika.

5. Pritožnik opozarja, da že iz obrazložitve izpodbijanih aktov sledi seznanjenost sodišč z dejstvom, da je pravna prednica vlagateljice ugovora prijavila terjatev po izteku roka (tj. po treh mesecih po objavi oklica o začetku postopka) in je bila njena terjatev prerekana. Po mnenju pritožnika bi morali sodišči v skladu z enotno in ustaljeno sodno prakso po uradni dolžnosti ugotoviti, da vlagateljica ugovora (singularna pravna naslednica prijaviteljice terjatve) ni imela položaja stranke postopka v okvirih 385. člena ZFPPIPP. Stališče sodišča, da v postopku vlagateljica ugovora ali pritožnik nista trdila, da je bila terjatev prijavljena po izteku trimesečnega roka, naj bi bilo v nasprotju z ustaljeno sodno prakso, skladno s katero sodišče pazi na obstoj procesne predpostavke sposobnosti biti stranka po uradni dolžnosti. Pritožnik se v zvezi z obstojem enotne in ustaljene sodne prakse ob smiselni[1] uporabi Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 - uradno prečiščeno besedilo, 45/08 in 10/17 - v nadaljevanju ZPP) sklicuje na sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 408/2014 z dne 30. 9. 2014, sodbo Višjega sodišča v Celju št. Cpg 403/2013 z dne 15. 1. 2014, sklep Vrhovnega sodišča št. Pdp 474/2008 z dne 10. 5. 2010 in sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 24/97 z dne 4. 6. 1998. Meni tudi, da sta sodišči s priznanjem procesne legitimacije vlagateljice ugovora kršili 22. in 23. člen Ustave ter njegovo pravico do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena EKČP. Po mnenju pritožnika navedene določbe jamčijo, da bo sodišče odločalo zgolj o njegovih obveznostih v razmerju do nasprotne stranke v sodnem postopku in ne v razmerju do katerekoli tretje osebe, ki ne varuje svojih koristi, hkrati pa pritožniku povzroča nepopravljivo škodo. Pritožnik opozarja, da po pravnomočnosti sklepa o ustavitvi postopka odpusta obveznosti njegovega položaja ne bo več

mogoče popraviti, četudi bi sodišče v pravdi pravnomočno zavrnilo zahtevek upnika v zvezi z obstojem terjatve.

6. Pritožnik vlaga tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G. Navaja, da je ZFPPIPP-G določil daljše upoštevno obdobje ter dodatno (oziroma širšo) oviro za odpust obveznosti v obliki določitve zlorabe pravice do odpusta obveznosti kot generalne klavzule. Opozarja, da izpodbijani tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G predvideva uporabo 399. člena ZFPPIPP, torej z vsebino po uveljavitvi ZFPPIPP-G, za vse postopke, v katerih sodišče o odpustu še ni odločilo. Meni, da izpodbijana določba krši prepoved retroaktivne veljave predpisov iz 155. člena Ustave, pri čemer ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-158/11 z dne 28. 11. 2013 (Uradni list RS, št. 107/13, in OdlUS XX, 11) poudarja, da iz zakonodajnega gradiva ne izhaja utemeljitev javne koristi za povratno učinkovanje, ki naj bi jo tako s svojo obrazložitvijo v nasprotju z načelom delitve oblasti zapolnili sodišči. Pobudnik (smiselno podrejeno) uveljavlja tudi nedopusten poseg v načelo zaupanja v pravo in svoje pričakovane pravice na podlagi že začetega postopka o odpustu (2. člen Ustave). Ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-150/94 z dne 15. 6. 1995 (Uradni list RS, št. 65/95, in OdlUS IV, 63) poudarja, da dodatni (novi) pogoji in podaljšano upoštevno obdobje za dokončno pridobitev pravice do odpusta zaradi ZFPPIPP-G učinkujejo z veljavnostjo za nazaj, saj pretekla ravnanja v podaljšanem upoštevnom obdobju pravno vrednotijo in jim pripisujejo pravne posledice, ki jih v trenutku izvršitve ali vložitve predloga za odpust niso imela. Tako naj bi izpodbijana določba posegala v pričakovanje stečajnih dolžnikov, da jim bodo obveznosti odpuščene ob upoštevanju pogojev (ugovornih razlogov in časovnih omejitev), ki so veljali v trenutku, ko so vložili predlog za odpust obveznosti. Pobudnik izpodbijani določbi očita neskladje z 2., 14. in 22. členom Ustave tudi iz razloga, ker naj bi bila dokončna uresničitev njegove (pričakovane) pravice do odpusta obveznosti odvisna (tudi) od hitrosti odločanja prvostopenjskega sodišča. Zakon naj bi tako sam ustvaril podlago za arbitrarno odločanje sodišč, saj je bilo od hitrosti odločanja sodišča v odprtih postopkih vloženi ugovorov odvisno, katera pravna podlaga se bo v postopku uporabila.

7. Ustavno sodišče je s sklepom št. Up-335/17, U-I-56/17 z dne 6. 7. 2017 ustavno pritožbo in pobudo sprejelo v obravnavo ter do dokončne odločitve zadržalo končanje postopka osebnega stečaja, ki se vodi nad pritožnikom. O sprejemu ustavne pritožbe je skladno s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) obvestilo Višje sodišče v Ljubljani. V skladu z drugim odstavkom navedenega člena ZUstS je Ustavno sodišče obvestilo stečajnega dolžnika in s pozivom, ki je bil objavljen na spletnih straneh za objave v postopkih zaradi insolventnosti, tudi upnike stečajnega dolžnika, da se izjavijo o ustavni pritožbi.

8. Na poziv se je odzvala upnica NOVA KBM, d. d., Maribor (vlagateljica ugovora v postopku obveznosti). Navaja, da pritožnik v postopku z ustavno pritožbo ni izčrpal pravnih sredstev, ker bi moral pred vložitvijo ustavne pritožbe vložiti tudi pobudo za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti. V zvezi z lastno procesno legitimacijo za vložitev ugovora poudarja, da ima skladno s 385. členom ZFPPIPP zaradi posebnosti postopka osebnega stečaja, ki ne določa prekluzivnega roka za prijavo terjatve (prvi odstavek 57. člena ZFPPIPP), položaj stranke v postopku tudi upnik, ki je zamudil roke za izvedbo dejanja za uveljavitev terjatve v postopku osebnega stečaja, če je njegova terjatev priznana. Poudarja, da z dejstvom (ne)prerekanja terjatve ni mogoče pogojevati procesne legitimacije za vložitev ugovora zoper odpust obveznosti, saj bi v takem primeru

stečajni dolžnik lahko prerekal vse terjatve upnikov izključno z razlogom nemožnosti podaje ugovora zoper odpust obveznosti, s čimer bi lahko dosegel želeni odpust. Poudarja tudi, da je temeljno načelo stečajnega postopka varstvo upnikov, ki imajo pravico do poplačila terjatev, v katero odpust obveznosti močno posega. Tako naj odpust obveznosti ne bi bila pravica, ki bi pritožniku pripadala sama po sebi, temveč šele ob izpolnitvi zakonskih pogojev ob predpostavki njegovega vestnega in poštenega ravnanja. Po mnenju upnice bi v pritožnikovem primeru lahko šlo za poseg v pričakovano pravico do odpusta obveznosti le, če bi do odpusta prišlo *ex lege* že z vložitvijo predloga. Upnica tako soglaša s stališčem sodišč o dopustni nepravni retroaktivnosti izpodbijane določbe ter poudarja posledice odpusta za položaj upnikov in možnost zlorabe na strani dolžnikov, ki jih je zakonodajalec prav želel preprečiti, saj zloraba tudi po predhodno veljavni ureditvi ni uživala pravnega varstva. Poudarja utemeljenost zlorabe z ustanovitvijo zemljiških dolgov v korist družinskih članov v trenutku obstoja obveznosti iz naslova solidarnega poroštva.

9. V odgovoru na navedbe upnice pritožnik navaja, da zahteva za varstvo zakonitosti ni izredno pravno sredstvo, ki bi mu bilo na razpolago. Poudarja, da si je za vložitev navedene zahteve neuspešno prizadeval z vložitvijo pobude. Opozarja, da imajo v postopku osebnega stečaja pravico opravljati procesna dejanja vsi upniki, ki pravočasno prijavijo svojo terjatev. Omenjeno velja neodvisno od morebitnega prerekanja njihove terjatve. Pritožnik poudarja, da sam skladno s pododdelkom 3.4.2 ZFPPIPP niti ni procesno legitimiran za prerekanje terjatev upnikov in tudi v konkretnem primeru terjatve upnice sam ni prerekal. Ponavlja očitek neobrazloženosti izpodbijanih sklepov in stališče o izvotlitvi instituta odpusta obveznosti. Opozarja, da je z dodatnimi posojili le želel odpraviti položaj (grozeče) insolventnosti, pri čemer je bila terjatev (pravne prednice) vlagateljice ugovora v celoti zavarovana s hipoteko na nepremičnini, ki je upnica ni unovčila. Meni, da sta ga sodišči neživiljenjsko in arbitrarno kaznovali z odvzemom podeljenega privilegija (pričakovane pravice) za odpust obveznosti pod pogoji, ki so veljali v trenutku izdaje sklepa o začetku postopka za odpust obveznosti. Poudarja tudi, da zakonodajalec ne sme omejiti pogojev za pridobitev določene (pričakovane) pravice tako, da njeno dokončno pridobitev dodatno omeji z opredelitvijo strožjih pogojev (dejstev), ki so (že) nastali pred uveljavitvijo zakona in se upoštevajo po uveljavitvi takšnega zakona. Spremenjena ureditev namreč po mnenju pritožnika upošteva položaje, ki so se zaključili pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G. V podkrepitev svojega stališča se pritožnik sklicuje na sklep Vrhovnega sodišča št. VIII Ips 224/2000 z dne 8. 5. 2001.

10. Sklep o sprejemu pobude s priloženo pobudo je Ustavno sodišče poslalo Državnemu zboru, ki na navedbe v pobudi ni odgovoril. Mnenje je poslala Vlada. Navaja, da je šele ZFPPIPP-G uravnotežil položaj upnika in položaj dolžnika v postopku osebnega stečaja. Ob opori na zakonodajno gradivo[2] poudarja, da je bil cilj ZFPPIPP-G omejiti možnosti zlorabe instituta odpusta obveznosti in tako povečati obseg razpoložljivega dolžnikovega premoženja, ki je v postopku osebnega stečaja namenjeno poplačilu upnikom. Opozarja, da je pravni okvir za odpust obveznosti pred novelo predvideval bistveno slabši položaj upnikov v primerjavi s položajem nepoštenih in nevestnih dolžnikov, ki jim je v obdobju več kot treh let pred uvedbo osebnega stečaja uspelo prenesti svoje premoženje na bližnje osebe (ali ga v njihovo korist obremeniti), hkrati pa se z njimi dogovoriti, da jim omogočijo še naprej uživati koristi iz prenesenega premoženja.

11. Vlada navaja, da nova ureditev 399. člena ZFPPIPP ob upoštevanju veljavnih temeljnih načel

obligacijskega prava z vsebinsko-vrednostnega vidika ni korenita sprememba, saj temelji na vrednostni usmeritvi za ravnanja pogodbenih strank, ki primarno izhaja iz načela vestnosti in poštenja.[3] Slednje od pogodbene stranke zahteva, naj tudi pri izpolnjevanju svojih pogodbenih obveznosti s pravo mero in na ustrezen način skrbi ne samo za uresničitev in zaščito lastnih interesov, ampak tudi interesov druge pogodbene stranke. Iz navedenega razloga je vrednostna usmeritev, ki jo vsebuje načelo vestnosti in poštenja, po mnenju Vlade pomembna tudi za opredelitev namena odpusta obveznosti, kar kot temeljno izhodišče upošteva tudi spremenjeni prvi odstavek 399. člena ZFPPIPP. V tretjem odstavku navedenega člena je načelo vestnosti in poštenja operacionalizirano s pravnim pravilom, ki opredeljuje zlorabo pravice do odpusta obveznosti. Ob sklicevanju na pravno teorijo[4] Vlada izpostavlja, da pomeni zloraba pravice izvrševanje upravičenja (pravice) prek tiste meje, ki v kakovostno enakem obsegu tudi drugemu dopušča, da uresničuje pravico, ki mu pripada. Pri medsebojno odvisnih pravicah je v primeru njihove vsebinske odprtosti nosilec pravico dolžan izvrševati tako, da njegovo ravnanje ne presega meje, ki v kakovostno enakem obsegu tudi drugemu dopušča aktivirati njemu pripadajočo pravico.[5] Ker vseh možnih pojavnih oblik ravnanj, ki bi lahko pomenila zlorabo pravice do odpusta obveznosti, ni mogoče taksativno predpisati, so tovrstna ravnanja po ZFPPIPP-G nomotehnično opredeljena z generalno klavzulo v prvem odstavku spremenjenega 399. člena ZFPPIPP.[6] V četrtem odstavku 399. člena ZFPPIPP pa so določeni le najbolj značilni položaji zlorabe pravice do odpusta obveznosti, ki so nomotehnično opredeljeni v obliki izpodbojnih pravnih domnev.

12. Vlada poudarja, da so se pogoji za odpust obveznosti že vse od uzakonitve postopka osebne stečaja presojali šele v trenutku, ko sodišče odloča o odpustu obveznosti, in ne že v trenutku izdaje sklepa o začetku postopka za odpust obveznosti. Opozarja, da stečajni dolжник lahko pridobi pravico do odpusta obveznosti šele po prestani preizkusni dobi na podlagi pravnomočnega sklepa sodišča. Po mnenju Vlade torej pri izpodbijani ureditvi ne gre za protiustavno povratno veljavnost zakona (155. člen Ustave). V obravnavanem primeru bi po stališču Vlade lahko šlo kvečjemu za nepravo retroaktivnost, ko zakon izrecno sicer ne velja za nazaj, vendar posega v obstoječa, a še ne zaključena stvarna in pravna razmerja. Ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-199/02 z dne 21. 10. 2004 (Uradni list RS, št. 124/04, in OdlUS XIII, 65) in teorijo[7] Vlada poudarja, da Ustava varuje na podlagi zakona pridobljene pravice tako, da vanje ni mogoče posegati za nazaj. Po drugi strani Ustava ne preprečuje, da bi zakon spreminjal predhodno zakonsko določene pravice ali pogoje za njihovo uveljavljanje za naprej, če te spremembe niso v nasprotju z Ustavo, zlasti z načelom zaupanja v pravo. ZFPPIPP-G je tako z vključitvijo dodatnih varoval le zaščitil upnike in uravnotežil do njegove uveljavitve neuravnotežen položaj upnikov glede na položaj stečajnih dolžnikov. Spremembe tako niso bile sprejete arbitrarno, brez stvarnega razloga, utemeljenega v javnem interesu. Vlada meni, da pričakovane koristi upnikov za njihovo najugodnejše poplačilo in javni interes prevladajo nad zaščito dolžnikovega pravnega položaja in njegovo pričakovano pravico. Poudarja, da je zloraba pravice do odpusta obveznosti absolutno nedopustna in ne samo upravičuje, temveč zahteva takojšnje ukrepanje. Odlašanje z učinkovanjem spremenjene ureditve bi po mnenju Vlade škodilo upnikom, katerih navadne terjatve s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti v neplačanem delu izgubijo pravovarstveno upravičenje prisilne izterjave. Zato je izpodbijana ureditev po mnenju Vlade v skladu z ustavnim načelom varstva zaupanja v pravo kot enim od načel pravne države iz 2. člena Ustave.

13. Pobudnik v odgovoru na mnenje Vlade vztraja pri stališču o pravi retroaktivnosti izpodbijane

ureditve in opozarja, da Vlada tudi s sklicevanjem na zakonodajno gradivo ni izkazala javne koristi, ki bi utegnila utemeljevati povratno veljavo spremenjene vsebine 399. člena ZFPPIPP. Stališče Vlade, da varstvo pravic upnikov za najugodnejše poplačilo in javni interes prevladata nad zaščito dolžnikovega pravnega položaja in njegove pričakovane pravice do odpusta obveznosti, po mnenju pobudnika izvotli institut osebnega stečaja in z njim povezan odpust obveznosti. Pobudnik opozarja, da pričakovane pravice upnikov za njihovo najugodnejše poplačilo niso absolutno varovane. Četudi so predmet ustavnega varstva v okviru pravice do zasebne lastnine (33. člen Ustave), so te pravice omejene tako, da mora biti njihovo uživanje skladno tudi z njihovo socialno funkcijo (67. člen Ustave). Pobudnik opozarja, da pravni red navedene pravice upnikov omejuje skozi prizmo zagotavljanja socialne funkcije lastnine tako, da na nasprotni strani (po relativno dolgem preizkusnem obdobju) uresničuje tudi socialno varnost prezadolženih dolžnikov, zagotovljeno na podlagi ustavnega načela socialne države (2. člen Ustave), pravice do osebnega dostojanstva (34. člen Ustave) ter ustavnih načel o varstvu družine (53. člen Ustave).

14. Pritožnik je v odgovoru na mnenje Vlade še dopolnil ustavno pritožbo, novo dopolnitev ustavne pritožbe pa je poslal še 8. 10. 2018.

B. - I.

15. Dopolnitev ustavne pritožbe iz odgovora na mnenje Vlade in posebne vloge z dne 8. 10. 2018 Ustavno sodišče ni upoštevalo, ker se deloma nanašata na drug postopek, poleg tega pa sta bili vloženi po poteku šestdesetdnevnega roka za vložitev ustavne pritožbe (prvi odstavek 52. člena ZUstS).

16. Ker zahteva za varstvo zakonitosti ni pravno sredstvo, ki bi bilo namenjeno strankam,^[8] je pritožnik formalno izčrpal pravna sredstva že z vložitvijo pritožbe zoper prvostopenjski sklep. Ustavno sodišče je zato pobudo in ustavno pritožbo obravnavalo po vsebini, razen pobudnikovega očitka o neskladju iz razloga, ker naj bi izpodbijana določba ustvarila podlago za arbitrarno odločanje sodišč v smislu odvisnosti upoštevnih podlage od časovnega vidika odločanja.

17. V primerih, ko izpodbijani predpis ne učinkuje neposredno, se namreč lahko pobuda vloži šele po izčrpanju pravnih sredstev zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa, hkrati z ustavno pritožbo, pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS. To stališče Ustavnega sodišča je podrobneje obrazloženo v sklepu št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007 (Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82). Predpostavka za vložitev ustavne pritožbe in pobude v takih primerih je tudi pogoj izčrpanosti pravnih sredstev po vsebini, kar pomeni, da mora pobudnik trditve o domnevni protiustavnosti ureditve, na podlagi katere temelji odločitev v njegovem primeru, uveljavljati že v postopku pred pristojnimi sodišči (sklep Ustavnega sodišča št. U-I-330/05, U-I-331/05, U-I-337/05 z dne 18. 10. 2007, Uradni list RS, št. 101/07, in OdlUS XVI, 79). Pobudnik navedenega očitka v pritožbi ni uveljavljal, zato za njegov vsebinski preizkus ni izpolnjena procesna predpostavka.

B. - II.

Presoja z vidika zatrjevane kršitve prepovedi retroaktivne veljave predpisa (155. člen

Ustave)

18. Pobudnik zatrjuje neskladje izpodbijane zakonske določbe z drugim odstavkom 155. člena Ustave, saj naj bi zakonodajalec nedopustno za nazaj (retroaktivno) posegel v njegovo pravico do odpusta obveznosti.

19. Na podlagi prvega odstavka 155. člena Ustave zakoni, drugi predpisi in splošni akti ne smejo imeti učinka za nazaj. Smisel te ustavne prepovedi je zagotavljanje bistvene prvine pravne države, tj. pravne varnosti, ter s tem ohranjanje in utrjevanje zaupanja v pravo (2. člen Ustave). Izjemo od navedene prepovedi določa drugi odstavek 155. člena, na podlagi katerega lahko samo zakon določi, da imajo posamezne njegove določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in se s tem ne posega v pridobljene pravice.

20. V skladu z ustaljeno presojo^[9] Ustavnega sodišča ima predpis povratne učinke praviloma tedaj, ko je za začetek njegove uporabe določen trenutek pred njegovo uveljavitvijo, oziroma tedaj, ko je za začetek njegove uporabe določen trenutek po njegovi uveljavitvi, vendar njegove posamezne določbe učinkujejo tako, da za nazaj posežejo v pravne položaje ali pravna dejstva, ki so bili zaključeni v času veljavnosti prej veljavnega predpisa (prava retroaktivnost).

21. ZFPPIPP-G je začel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.^[10] V tem pogledu njegove določbe ne učinkujejo povratno. Določbe 399. člena ZFPPIPP, kot jih je uveljavil ZFPPIPP-G, se na podlagi izpodbijane določbe uporabljajo za postopek odpusta obveznosti, ki je bil začel pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G, samo, če do uveljavitve ZFPPIPP-G sodišče še ni odločilo o odpustu obveznosti. Na podlagi prvega odstavka 407. člena ZFPPIPP se dolžniku obveznosti odpustijo z izdajo sklepa o odpustu obveznosti in ne torej že z izdajo sklepa, s katerim se postopek odpusta obveznosti začne. Šele s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti namreč preneha upnikova pravica sodno uveljavljati plačilo tiste terjatve, na katere odpust obveznosti učinkuje.^[11] Do pravnomočnosti sklepa o odpustu obveznosti, ki se lahko izda šele po koncu preizkusne dobe, se v postopku odpusta obveznosti torej ne odloča o vprašanju, ali stečajnemu dolžniku v konkretnem primeru pravna dobrota^[12] odpusta obveznosti (ob izpolnitvi zakonskih pogojev) tudi pripada. Iz navedenega razloga v obravnavanem primeru položaj stečajnega dolžnika ni bil zaključen ob uveljavitvi ZFPPIPP-G. Zato ne gre niti za to, da bi izpodbijana določba zapovedala uporabo 399. člena ZFPPIPP z vsebino, uveljavljeno z ZFPPIPP-G, tako, da bi za nazaj posegla v pravne položaje ali pravna dejstva, ki so bili zaključeni v času veljavnosti prej veljavnega predpisa.

22. Glede na navedeno ne gre za povratno učinkovanje izpodbijane zakonske določbe, ki jo prepoveduje prvi odstavek 155. člena Ustave.

23. V odločbi št. U-I-158/11, na katero se sklicuje pobudnik, je Ustavno sodišče presojalo skladnost zakonske ureditve, ki je v davčno osnovo vključevala tudi dohodke, prejete pred njeno uveljavitvijo. V navedeni zadevi je Ustavno sodišče ureditev presojalo na podlagi prave retroaktivnosti (155. člen Ustave), ker je zakon posegel v pridobljeno pravico svobodnega razpolaganja z dohodkom, ki je po stališču Ustavnega sodišča nastala že z njegovo pridobitvijo. Stališče Ustavnega sodišča, da mora biti javna korist za povratno učinkovanje zakona izkazana že v zakonodajnem gradivu, se torej nanaša le na okvir presoje v zvezi s pravo retroaktivnostjo. Zaradi konstitutivne narave pravnomočnega sklepa o odpustu obveznosti v obravnavanem primeru stečajnih dolžnikov, za katere je predvidena uporaba 399. člena ZFPPIPP, pa, kot je bilo

ugotovljeno, ni mogoče govoriti o zaključenem pravnem položaju.[13] V odločbi št. U-I-150/94, na katero se prav tako sklicuje pritožnik, je Ustavno sodišče opravilo presojo skladnosti spremembe pokojninske ureditve, ki je tudi ob polni pokojninski dobi določila starostni pogoj, z načelom enakosti (drugi odstavek 14. člena Ustave). V okviru navedene odločbe v smislu kriterijev in načina presoje torej ni bilo potrebe po razlikovanju med prepovedjo iz prvega odstavka 155. člena Ustave in položaji, ki uživajo varstvo v okviru načela zaupanja v pravo (2. člen Ustave).[14] Ustavno sodišče tako pritrjuje pravnemu naziranju Vlade, da izpodbijana ureditev ni v neskladju s prepovedjo retroaktivnosti iz prvega odstavka 155. člena Ustave. V nadaljevanju je zato moralo presoditi, ali bi bila lahko izpodbijana ureditev v neskladju z načelom zaupanja v pravo (2. člen Ustave).

B. - III.

Presoja z vidika načela varstva zaupanja v pravo (2. člen Ustave)

24. Načelo varstva zaupanja v pravo posamezniku zagotavlja, da država njegovega pravnega položaja ne bo poslabšala arbitrarno, torej brez stvarnega razloga, utemeljenega v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu.[15] Ker gre za splošno pravno načelo in ne neposredno za eno od človekovih pravic, ki jim po 15. členu Ustave pripada strožje varstvo zoper morebitne omejitve in posege, to načelo nima absolutne veljave. V večji meri kot posamezne človekove pravice je podvrženo omejitvam, torej temu, da je v primeru konflikta oziroma kolizije med to in drugimi ustavnimi dobrinami treba v t. i. tehtanju dobrin presoditi, kateri izmed ustavno zavarovanih dobrin (ali načelu varstva zaupanja v pravo ali načelu prilagajanja prava družbenim razmeram) je v posameznem primeru treba dati prednost (odločba Ustavnega sodišča št. U-I-66/08 z dne 11. 12. 2008, Uradni list RS, št. 121/08, in OdlUS XVII, 73). Pri tem je treba upoštevati, ali so bile sporne spremembe relativno predvidljive in ali so prizadeti s spremembo lahko vnaprej računali ter kakšni so teža spremembe in pomen obstoječega pravnega položaja za upravičence na eni strani in javni interes, ki utemeljuje drugačno ureditev od obstoječe, na drugi strani (primerjaj odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-11/07 z dne 13. 12. 2007, Uradni list RS, št. 122/07, in OdlUS, XVI 86).

25. Ustavno sodišče je torej moralo najprej odgovoriti na vprašanje, ali se je stečajnim dolžnikom na podlagi izpodbijane ureditve poslabšal položaj. Ob tem je pri oceni morebitnega poslabšanja treba upoštevati temeljno pravno naravo in izhodišča instituta odpusta obveznosti. Z vidika dolžnika je treba upoštevati, da se po splošnih pravilih civilnega prava kljub predvidenim zastaralnim rokom zastaranje skladno s 365. členom OZ pretrga z vložitvijo tožbe in z vsakim drugim upnikovim dejanjem zoper dolžnika pred sodiščem ali drugim pristojnim organom, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev. Tudi v postopku osebnega stečaja terjatve upnikov v delu, v katerem niso poplačane iz razdelitvene mase stečajnega dolžnika, ne prenehajo avtomatično s koncem stečaja. Upniki jih tako lahko v primeru osebnega stečaja uveljavljajo proti stečajnemu dolžniku tudi po koncu stečajnega postopka.[16] Taka ureditev ima za posledico, da lahko upnik (ob ustrezni procesni aktivnosti) od dolžnika zahteva izpolnitev obveznosti brez časovnih omejitev. Institut odpusta obveznosti v takih okoliščinah za prezadolženega stečajnega dolžnika torej pomeni edino možnost, da se lahko razbremeni primeža dolgova in eksistenčne grožnje, s čimer pridobi realno možnost in (ekonomsko) podlago, da skuša svoje življenje zgraditi na novo.[17] V tem primeru Ustavno sodišče sicer ne presoja skladnosti konkretne ureditve odpusta obveznosti z Ustavo, vendar pobudnik pravilno ugotavlja, da je mogoče temelje instituta

odpusta obveznosti iskati v pravici do osebnega dostojanstva iz 34. člena Ustave.

26. Po drugi strani je pri značilnosti instituta odpusta obveznosti treba upoštevati, da posledice odpusta obveznosti nastopijo tudi v sferi upnikov, ki izgubijo pravico sodno uveljavljati plačilo terjatve, na katero odpust obveznosti učinkuje.[18] Že v izhodišču gre pri odpustu obveznosti torej za izjemni pravni položaj, ki pomeni hkrati tudi odstop od temeljnega načela obligacijskega prava, da je obveznosti treba izpolniti.[19] Kot tak institut odpusta obveznosti nujno posega v pravovarstveno upravičenje (in s tem v pravico do zasebne lastnine) tistih upnikov, na katerih terjatve se v konkretnem primeru razteza njegov učinek. Bistvo instituta odpusta obveznosti je torej iskanje pravičnega ravnovesja med pravicami upnikov prezadolženega dolžnika, katerih uveljavitev je ogrožena zaradi dolžnikovega slabega premoženjskega položaja, na eni strani in težo tega položaja za dolžnika na način upoštevanja vrednostne ocene njegovih ravnanj na drugi strani.[20] Tako pri institutu odpusta obveznosti ne gre za pravico v običajnem civilnopravnem pomenu, temveč za pravno dobroto prezadolženi fizični osebi.

27. Člen 399 ZFPPIPP predvideva med postopkom odpusta obveznosti, v okviru katerega sodišče še ni odločilo o odpustu, spremembo pogojev za odpust v obliki podaljšanega upoštevne obdobja petih (namesto treh) let pred uvedbo postopka osebnega stečaja ter (namesto taksativnih ovir za odpust) odločanje na podlagi generalne klavzule s sklicevanjem na zlorabo pravice do odpusta. Navedena podlaga sodišču (po ugovoru upnika ali upravitelja) s časovnega in vsebinskega vidika omogoča širšo presojo dolžnikovih ravnanj, ki lahko privede do ustavitve postopka za odpust obveznosti v dveh (ne nujno izključujočih) skupinah primerov, v katerih to pred ZFPPIPP-G ni bilo mogoče. Prva skupina primerov se nanaša na tiste stečajne dolžnike, pri katerih se v skladu z novo ureditvijo opravi tudi presoja njihovih ravnanj, ki segajo v obdobje od treh in petih let pred uvedbo postopka osebnega stečaja. Druga skupina se nanaša na primere, ko se po vsebini vrednotijo ravnanja, ki pred ZFPPIPP-G niso bila (izrecno) zajeta s taksativno naštetimi ovirami, a so po noveli vrednotena v nasprotju z namenom odpusta obveznosti in torej pomenijo njegovo zlorabo.[21] Posledično sta bili navedeni skupini stečajnih dolžnikov, ki se med seboj lahko tudi prekrivata, v boljšem položaju, saj sta lahko zgolj ob upoštevanju zakonske ureditve odpusta obveznosti pred ZFPPIPP-G pričakovali, da jima bodo obveznosti (ob siceršnji izpolnitvi zakonskih pogojev) odpuščene.

28. Ustavno sodišče je moralo zato v nadaljevanju odgovoriti na vprašanje, ali je imel zakonodajalec za ugotovljeno poslabšanje pravnega položaja stečajnih dolžnikov stvarni razlog, utemeljen v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu.

Ustavno dopustni cilj za poslabšanje položaja stečajnih dolžnikov

29. Zakonodajalec nima le pravice, temveč tudi dolžnost, da zakonodajo prilagaja danim družbenim razmeram in jo tudi spreminja, če to narekujejo spremenjena družbena razmerja. Načelo prilagajanja prava družbenim razmeram je namreč eno od načel pravne države.[22]

30. Iz zakonodajnega gradiva[23] in mnenja Vlade je mogoče razbrati, da je temeljni namen uveljavljene spremembe 399. člena ZFPPIPP preprečiti možnost zlorabe postopka odpusta obveznosti. Tudi tretji odstavek 399. člena izrecno predvideva, da odpust obveznosti ni dovoljen, kadar je v nasprotju z namenom navedenega instituta, pri čemer navedeno ravnanje izrecno označi kot zlorabo pravice do odpusta. Preprečitvi zlorabe služi tudi vključitev standarda vestnosti in poštenja v institut odpusta obveznosti.[24] Vlada poudarja, da je bila novela sprejeta z

namenom zaščite in uravnoteženja položaja upnikov, pri čemer bi odlašanje z učinkovanjem spremenjene ureditve škodilo upnikom, katerih navadne terjatve s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti v neplačanem delu izgubijo pravovarstveno upravičenje prisilne izterjave.

31. Splošna prepoved zlorabe pravic izhaja iz ustavnih načel, ki Republiko Slovenijo opredeljujejo kot pravno državo (2. člen Ustave).[25] Splošno sprejeto pravno načelo je, da je pravice treba izvrševati v njihovih mejah in v skladu z njihovim namenom.[26] Po mnenju pravne znanosti na civilnopravnem področju prepoved zlorabe pravic izraža temeljno načelo iz 7. člena OZ, naslovljeno Prepoved zlorabe pravic. [27] Za ustavno raven je nadalje pomembno, da je tudi v ustavnosodni presoji uveljavljeno stališče, da je zlorabo pravic treba preprečiti.[28] Preprečitev možnosti zlorabe pravne dobrote možnosti odpusta obveznosti torej pomeni stvarni razlog, utemeljen v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu. Ustavno sodišče je zato moralo v nadaljevanju preizkusiti sorazmernost med poslabšanjem položaja stečajnih dolžnikov z vidika možnosti dosega pravne dobrote odpusta obveznosti in koristjo, ki jo navedeni cilj zasleduje.

Sorazmernost med težo poslabšanja in koristmi, ki jih ustavno dopustni cilj zasleduje

32. Ustavno sodišče je v okviru tehtanja nasprotujočih si vrednot, izhajajoč iz narave odpusta obveznosti, moralo na eni strani upoštevati poslabšanje položaja skupine stečajnih dolžnikov v osebem stečaju, ki je posledica spremembe (materialnopravnih) pogojev, pod katerimi lahko slednji dosežejo pravno dobroto odpusta obveznosti. Na drugi strani je moralo upoštevati, da je skušal zakonodajalec ob upoštevanju splošne prepovedi zlorabe pravic (javnega interesa) varovati tudi položaj upnikov stečajnega dolžnika v delu podaljšanja upoštevnega obdobja za presojo dolžnikovih ravnanj (petih namesto treh let pred uvedbo postopka osebnega stečaja) in vrednotenja navedenih ravnanj v delu, kolikor po vsebini nasprotujejo prepovedi zlorabe pravic (odpusta obveznosti) in niso bila zajeta že z možnostmi razlage taksativno naštetih ovir 399. člena zakona z vsebino pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G.

33. Pri tej presoji je treba v izhodišču upoštevati, da je bila prepoved zlorabe pravic kot temeljno načelo že vsebovana v pravnem redu tudi pred ZFPPIPP-G.[29] Stečajni dolžniki so torej že v trenutku sklepanja pravnih poslov, izvrševanja pravic in obveznosti, ki so jih s pravnimi posli prevzemali, kakor tudi v trenutku vložitve predloga za odpust obveznosti mogli in morali upoštevati tudi splošno prepoved zlorabe pravic. Če so njihova ravnanja glede na namen pravne dobrote odpusta obveznosti nasprotovala navedenemu načelu, so mogli in morali računati tudi s tem, da jim pravni red kot celota ne bo nudil pravnega varstva. Morali so v tem primeru pričakovati tudi možnost, da pravne dobrote odpusta ne bodo deležni. Določena oblika konkretizacije navedenega splošnega pravnega načela tudi v postopku odpusta obveznosti je bila za stečajne dolžnike torej relativno predvidljiva. Pravni red namreč ne dopušča uveljavljanja ali izvrševanja neke pravice v nasprotju z namenom, zaradi katerega jo postavlja.[30] Vlada torej pravilno ugotavlja, da sprememba z vidika vsebine pravnega položaja stečajnih dolžnikov v postopku osebnega stečaja z ZFPPIPP-G niti ni bila tako zelo korenita.

34. Ker je bila splošna prepoved zlorabe pravic sestavni del pravnega reda tudi v podaljšanem obdobju vrednotenja ravnanj dolžnikov (tj. petih namesto treh let pred uvedbo postopka osebnega stečaja), Ustavno sodišče ocenjuje, da tudi podaljšano obdobje možnega vrednotenja ravnanj ne nasprotuje zaključku o relativni predvidljivosti zaostritve zakonskih pogojev za odpust. Javni interes glede preprečevanja možnosti zlorab in zaščita upnikov pred možnimi zlorabami po

teži in pomenu torej prevladata nad zaupanjem posameznega stečajnega dolžnika, da ravnanja, ki ustrezajo generalni klavzuli zlorabe pravice do odpusta obveznosti (v podaljšanem upoštevnem obdobju), ne bodo predmet vrednotenja v postopku, v katerem se v temelju odloča o njegovi vrednostni primernosti za dodelitev pravne dobrote odpusta obveznosti, ki po naravi stvari na drugi strani korenito posega v upnikovo terjatev (33. člen Ustave). Teža spremembe za stečajne dolžnike v postopkih odpusta obveznosti je torej tudi v razumnem sorazmerju s ciljem, ki ga spremenjena zakonodaja zasleduje.

35. Glede na navedeno izpodbijana določba ni v neskladju z načelom zaupanja v pravo iz 2. člena Ustave (1. točka izreka).

B. - IV.

36. Pritožnik očita, da sta sodišči vlagateljici ugovora priznali status stranke v postopku, pri čemer naj bi se v obrazložitvi v nasprotju z enotno in ustaljeno sodno prakso kljub seznanjenosti s pravno upoštevnimi dejstvi sklicevali na odsotnost trditev glede ustrezne pravne podlage (3. točka 385. člena ZFPPIPP). S tem pritožnik po vsebini uveljavlja kršitev pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.

37. Iz navedene določbe Ustave izhaja zahteva, da sodišče strank ne sme obravnavati tako, da bi v posamezni zadevi samovoljno odločilo drugače, kot sicer redno odloča v vsebinsko podobnih primerih.[31] Ustava torej ne prepoveduje kakršnegakoli odstopa od ustaljene sodne prakse, temveč le samovoljen odstop. Gre za zahtevo, da sodišče, če odloči, da bo od uveljavljene sodne prakse odstopilo, razloge za to posebej obrazloži (kar predvsem predpostavlja, da sodno prakso tudi pozna).[32] Ustavni vidik (ne)dopustnosti odstopa od sodne prakse torej ne pomeni, da Ustavno sodišče presoja materialnopravno pravilnost izpodbijane sodbe, pač pa le, ali je odstop od sodne prakse ustrezno (v procesnem smislu) obrazložen.[33] Ob tem mora pritožnik za utemeljitev obstoja kršitve te pravice izkazati troje: da o nekem vprašanju že obstaja ustaljena in enotna sodna praksa, da odločitev v njegovem istovrstnem primeru od te prakse odstopa in da je ta odstop arbitraren, torej da sodišče zanj ni navedlo razumnih pravnih razlogov.[34] Ob upoštevanju navedenih kriterijev je Ustavno sodišče preizkusilo utemeljenost pritožnikovega očitka.

38. Višje sodišče v Ljubljani se je pri obrazložitvi aktivne procesne legitimacije vlagateljice ugovora glede na pritožbene navedbe osredotočilo na vprašanje izpolnjenosti pogojev v zvezi z učinkovanjem prenosa terjatve (tretji odstavek 57. člena ZFPPIPP). V obrazložitvi izpodbijanega sklepa je zapisalo tudi, da se je postopek osebnega stečaja začel 14. 11. 2014, pravna prednica vlagateljice ugovora pa je terjatev v postopku prijavila 2. 3. 2015. Ker je Višje sodišče v Ljubljani ugotovilo, da je bila upraviteljica (z vročitvijo tožbe v vzporednem pravdnem postopku) obveščena o prenosu terjatve pred vložitvijo ugovora, je vlagateljici ugovora položaj upnice in procesno legitimacijo priznalo na podlagi prvega odstavka 403. člena ZFPPIPP. Ob sklicevanju na določbo o strankah v postopku osebnega stečaja (385. člen ZFPPIPP) in določbo o prenehanju procesne legitimacije (58. člen ZFPPIPP) je z opozorilom na odsotnost navedb v zvezi s prepozno prijavo terjatve[35] štelo, da je prijavitelj terjatve pridobil procesno legitimacijo že s prijavo terjatve in jo bo (njegov singularni pravni naslednik) izgubil šele, če bo zahtevak zavržen v pravdi. Pritožnik zatrjuje, da je enotna in ustaljena sodna praksa v vsebinsko podobnih primerih drugačna, ker naj bi sodišča pogoje, ki veljajo za stranko postopka, upoštevala po uradni dolžnosti. Pri tem se sklicuje na sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 408/2014 z dne 30. 9.

2014 ter (ob smiselni uporabi določb pravnega postopka[36]) na sodbo Višjega sodišča v Celju št. Cpg 403/2013 z dne 15. 1. 2014, sklep Vrhovnega sodišča št. Pdp 474/2008 z dne 10. 5. 2010 in sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 24/97 z dne 4. 6. 1998.

39. S sklepom št. Cst 408/2014 z dne 30. 9. 2014 je Višje sodišče v Ljubljani prav tako odločalo o pritožbi zoper sklep o ustavitvi postopka odpusta obveznosti in zavrnitvi predloga za odpust obveznosti. Ob smiselni[37] uporabi drugega odstavka 350. člena zvezi s prvim odstavkom 366. člena ZPP je po uradni dolžnosti pazilo na kršitev iz 11. točke drugega odstavka 339. člena ZPP in tako preizkusilo, ali se je postopka udeleževal kdo, ki ni stranka postopka osebnega stečaja v skladu s 385. členom ZFPPIPP. Iz podatkov v spisu je ugotovilo, da je vlagatelj ugovora prijavil svojo terjatev po izteku trimesečnega roka, kar je pomenilo, da si statusa upnika – stranke postopka osebnega stečaja ni pridobil že s samo prijavo terjatve. Status stranke postopka bi pridobil šele, če in ko bi bila njegova terjatev priznana. Iz spisa je sodišče prav tako ugotovilo, da terjatev vlagatelja ugovora sploh ni bila preizkušena, saj ni bila vsebovana v končnem seznamu preizkušenih terjatev in tudi ne v dodatnem končnem seznamu preizkušenih terjatev. Na podlagi navedenega je zaključilo, da vlagatelj ugovora ni imel statusa upnika in s tem statusa stranke postopka. Ker se je postopka odpusta obveznosti udeleževala oseba, ki ni mogla biti stranka postopka, je pritožbeno sodišče ugotovilo, da je sodišče prve stopnje storilo kršitev iz 11. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, ker ugovora ne bi smelo obravnavati, temveč bi ga moralo zavreči. Tudi s sklepom št. Cst 61/2018 z dne 6. 2. 2018 je Višje sodišče v Ljubljani z vpogledom v spis ugotovilo, da pritožnica ni v roku prijavila terjatve in tako ni imela statusa upnice in s tem procesne legitimacije.[38] Podobno je tudi s sklepom št. Cst 394/2014 z dne 9. 9. 2014 ugotovilo, da pritožnik v postopku (še) ni prijavil terjatve, in je posledično pritožbo zavrglo.[39] Vrhovno sodišče je s sklepom št. III Ips 7/2009 z dne 6. 9. 2011[40] v postopku revizije v pravdi o ugotovitvi obstoja terjatve v razmerju do stečajnega dolžnika sprejelo stališče, da je (v konkretnem primeru pasivna) procesna legitimacija temeljna procesna predpostavka, katere odsotnost je absolutna ovira za meritorno sojenje in zato pomeni razlog za zavrženje tožbe. Navedeno oviro je po stališču sodišča v vseh pogledih možno enačiti z razlogi, ki so kot bistvena kršitev določb pravnega postopka absolutnega značaja navedeni v 11. točki drugega odstavka 339. člena ZPP.

40. O ustaljeni sodni praksi govorimo tedaj, ko sodišča relativno daljši čas enako določajo obseg zgornje premise, ki jo potem uporabijo v konkretnih primerih, če imajo ti primeri

lastnosti, ki se med seboj ujemajo.[41] Gre torej za več enakih odločb o enakem pravnem vprašanju, pri čemer matematične formule o tem, koliko enakih odločb že izkazuje ustaljenost sodne prakse, ni.[42] Na podlagi navedenih kriterijev Ustavno sodišče ugotavlja, da ustaljena in enotna sodna praksa o obravnavanem pravnem vprašanju obstaja in je takšna, kot jo zatrjuje pritožnik. Sodišča so pogoje za sposobnost biti stranka ali (aktivne) procesne legitimacije v primerih, ko so bila z njihovo pomanjkljivostjo seznanjena, upoštevala po uradni dolžnosti in neodvisno od (pritožbenih) navedb v postopku.

41. Izpodbijano pravno stališče Višjega sodišča glede na navedeno pomeni odstop od enotne in ustaljene sodne prakse. Sodišče bi ga zato moralo posebej in natančno utemeljiti, kar od njega zahteva 22. člen Ustave. V obrazložitvi izpodbijanega sklepa sodišče za stališče, da za presojo pogojev za stranko v okvirih 3. točke 385. člena ZFPPIPP velja strogo razpravno načelo, ni navedlo razlogov. Ker Višje sodišče v obravnavani zadevi svoje odločitve, ki odstopa od enotne in

ustaljene sodne prakse, ni obrazložilo, je pritožniku kršilo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Ustavno sodišče je zato izpodbijani sklep Višjega sodišča razveljavilo in zadevo vrnilo temu sodišču v novo odločanje (2. točka izreka). Sodišče bo moralo v novem odločanju upoštevati razloge, navedene v tej odločbi.

42. Ker je Ustavno sodišče sklep sodišča druge stopnje razveljavilo že zaradi kršitve pravice iz 22. člena Ustave, se v presojo o obstoju drugih zatrjevanih kršitev človekovih pravic ni spuščalo.

43. V skladu s prvim odstavkom 34. člena ZUstS nosi v postopku pred Ustavnim sodiščem vsak udeleženec svoje stroške, če Ustavno sodišče ne odloči drugače. Navedena določba se po prvem odstavku 49. člena ZUstS uporablja tudi v postopku z ustavno pritožbo. Ustavno sodišče je o predlogu nasprotne udeleženke, naj Ustavno sodišče plačilo stroškov odgovora na ustavno pritožbo naloži v plačilo pritožnikom, odločilo, kot izhaja iz 3. točke izreka te odločbe, ker za drugačno odločitev niso bili izkazani razlogi.

C

44. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 21. člena, prvega odstavka 59. člena in prvega odstavka 34. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena ZUstS ter prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Rajko Knez
Predsednik

[1] Prvi odstavek 121. člena ZFPPIPP.

[2] Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – prva obravnava – EVA 2016-2030-0004 z dne 5. 2. 2016, str. 38 in 39.

[3] Prvi odstavek 5. člena Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo in 20/18 – v nadaljevanju OZ).

[4] M. Pavčnik v: M. Juhart, N. Plavšak: Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 104.

[5] M. Pavčnik, Teorija prava, 5. pregledana in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana 2015, str. 178.

[6] Vlada se sklicuje na obrazložitev k 21. členu predloga ZFPPIPP-G, ki je naveden pod op. št. 2.

[7] L. Šturm v: L. Šturm (ur.), Komentar Ustave Republike Slovenije, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana 2002, str. 1040.

[8] Tako 385. člen ZPP v zvezi s prvim odstavkom 121. člena ZFPPIPP.

[9] Glej npr. odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-98/07 z dne 12. 6. 2008 (Uradni list RS, št. 65/08, in OdlUS XVII, 42), 23. točka obrazložitve; št. U-I-185/10, Up-1409/10 z dne 2. 2. 2012 (Uradni list RS, št. 23/12, in OdlUS XIX, 33), 20. točka obrazložitve; št. U-I-158/11, 21. točka obrazložitve, in št. U-I-6/15, Up-33/15, Up-

1003/15 z dne 5. 7. 2018 (Uradni list RS, št. 53/18), 16. točka obrazložitve.

[10] Tako 37. člen ZFPPIPP-G.

[11] Tako 409. člen ZFPPIPP, ki ostaja nespremenjen tudi po uveljavitvi ZFPPIPP-G.

[12] Prim. tudi 26. točko obrazložitve te odločbe.

[13] Dodatna razlika med primeroma je tudi v tem, da gre pri davčnopravnem razmerju za poseg države v premoženjsko sfero davčnega zavezanca, s katerim se vzpostavlja dolžnost plačila davka. V obravnavanem primeru pa ne gre za naložitev novih (dodatnih) obveznosti stečajnemu dolžniku, temveč za varovanje stečajnega dolžnika pred pravovarstvenim upravičenjem upnikov v zvezi z obveznostmi iz zasebnopravne sfere.

[14] Podobno, zgolj ilustrativno, tudi stališče Vrhovnega sodišča v sodbi št. VIII Ips 224/2000 z dne 8. 5. 2001, čeprav stališče o pričakovanih pravicah ni pomenilo nosilnega stališča za odločitev.

[15] Tako npr. odločba Ustavnega sodišča št. U-I-110/15, Up-568/15 z dne 1. 3. 2018 (Uradni list RS, št. 29/18), 26. točka obrazložitve.

[16] Drugi odstavek 382. člena ZFPPIPP. Prim. Predlog zakona o spremembah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, št. EVA 2006-2011-0010 z dne 20. 6. 2016, str. 6.

[17] Tudi v nemški teoriji ustavnopravni temelj instituta odpusta obveznosti (*Restschuldbefreiung*) povezujejo s "pravico do novega začetka" (in tako tudi z 2. členom nemške ustave), kadar v insolventnost vodi navadna ali lahka malomarnost. Opozarjajo na alternativo, ki je v dosmrtni eksistenčni grožnji na dolžnikovi strani, iz katere se upniki ravno tako ne morejo uspešno poplačati (H. P. Kirchof in drugi, *Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung*, 3. knjiga, Verlag C. H. Beck, München 2014, str. 823).

[18] Tako 409. člen ZFPPIPP, ki ostaja nespremenjen tudi po uveljavitvi ZFPPIPP-G.

[19] Tako 9. člen OZ.

[20] Tako odločba Ustavnega sodišča št. Up-676/15 z dne 23. 11. 2017, 18. točka obrazložitve.

[21] Razlage zakonskih pogojev (ovir) za odpust obveznosti sicer tudi že pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G ni bilo mogoče opraviti, ne da bi sodišče imelo pred očmi splošno prepoved zlorabe pravice ter vestnost in poštenje stečajnega dolžnika (prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-676/15, 13. točka obrazložitve), a izhodišče generalne klavzule (na ugovor upnika) vendarle omogoča presojo tudi izven obsega razlage predhodno (taksativno) naštetih ovir za odpust obveznosti.

[22] Tako odločba Ustavnega sodišča št. U-I-69/03 z dne 20. 10. 2005 (Uradni list RS, št. 100/05, in OdlUS XIV, 75).

[23] Predlog zakona o spremembah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, št. EVA 2016-2030-0004 z dne 3. 2. 2016, str. 38 in 39.

[24] Prav tam.

[25] Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-85/16, Up-398/16 z dne 14. 7. 2016 (Uradni list RS, št. 52/16, in OdlUS XXI, 26), 14. točka obrazložitve.

[26] Prav tam.

[27] M. Pavčnik, nav. delo, 2015, str. 176 in nasl.

[28] Prav tam. Prim. tudi sklep Ustavnega sodišča št. U-I-413/98 z dne 25. 5. 2000 (OdlUS IX, 125), 10. točka obrazložitve, in odločbo Ustavnega sodišča št. Up-676/15, 13. točka obrazložitve.

[29] Prim. 31. točko obrazložitve te odločbe.

[30] Tako sklep Ustavnega sodišča št. U-I-413/98 z dne 25. 5. 2000 (OdlUS IX, 125).

[31] Tako odločba Ustavnega sodišča št. Up-1631/08 z dne 11. 9. 2008 (Uradni list RS, št. 91/08, in OdlUS XVII, 81), 4. točka obrazložitve.

[32] A. Galič, *Ustavno civilno procesno pravo*, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 317.

[33] Tako v odločbi Ustavnega sodišča št. Up-1631/08, 4. točka obrazložitve, in v njeni opombi št. 2.

[34] Prav tam.

[35] Torej prijavi terjatve po izteku roka treh mesecev glede na drugi odstavek 59. člena ZFPPIPP.

[36] Tako prvi odstavek 121. člena ZFPPIPP.

[37] Prav tam.

[38] Šlo je sicer za postopek odločanja o pritožbi o zavrženju sklepa za izločitev sodnice.

[39] V postopku odločanja o pritožbi zoper sklep o začetku postopka osebnega stečaja.

[40] Sklep je bil sicer izdan še v času veljavnosti Zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (Uradni list RS, št. 67/93, 39/97 in 52/99 - ZPPSL).

[41] M. Pavčnik, nav. delo, 2015, str. 282. Prim. tudi odločbo Ustavnega sodišča št. Up-1631/08.

[42] Povzeto po F. Testen, Enotna in ustaljena sodna praksa v civilnih in gospodarskih zadevah, Podjetje in delo, let. 30, št. 6-7 (2004), str. 1051. Prim. tudi odločbo Ustavnega sodišča, navedeno v prejšnji opombi.

⇒

Vrsta zadeve:

ocena ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov
ustavna pritožba

Vrsta akta:

zakon
posamični akt

Vlagatelj:

Janez Šenica, Maribor

Datum vloge:

14. 4. 2017

Datum odločitve:

4. 4. 2019

Vrsta odločitve:

odločba

Vrsta rešitve:

ugotovitev - ni v neskladju z Ustavo/zakonom
razveljavitev ali odprava

Objava:

Uradni list RS, št. 28/2019 in OdlUS

Dokument:

US31865